

DIRECTOR:
Dr. ALEXANDRU RUSU

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA
BLAJ — JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE:
Știrgarmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
:: :: învoială :: ::

REDACTOR:
Dr. AUGUSTIN POPA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Unirea

Voie bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

O gafă politică

(=) E vorba de cunoscuta declarație a dlui mareșal Averescu, președintele partidului popular, pe care a făcut-o unui corespondent al ziarului „Universul” și în care a preconizat, că românii României sunt a se împărți în „desrobitori” și „desrobiți”, înțelegând sub aceștia din urmă pe toți locuitorii provinciilor alipite, cărora le contestă dreptul de a fi la conducerea țării.

Chestia e mai veche. Pretinsul interview al corespondentului N. Ciocărdia s'a publicat pe la începutul lui August, provocând protestul unanim al tuturor oamenilor de bine și reușind să adune aproape toată presa — în deosebi pe cea din Ardeal — într'o singură tabără, ce respingea cu indignare calificativul rușinos și primejdios, pe care nici un bărbat politic n'a îndrăznit să-l folosească la adresa celorce, la 1918, cu atâta însușire au proclamat unirea pe veci a tuturor provinciilor românești cu patria-mamă. Chiar și aderenții din Ardeal ai dlui mareșal s'au simțit ofențați de aceste declarații, spunând că ele nu pot fi autentice și că șeful nu va întârzia să se explice.

Puși în fața acestei situații, am fost și noi capțiți să credem că este cu neputință, ca marele general al războiului să poată fi aderentul teoriei absurde a desrobiților. Cu toată durerea sufletească ce-am încercat în acele momente, am reușit deci să încredințăm ceva din relatările siarului „Universul”, deși ele au fost reproduse, fără nici un comentariu, de „Indreptarea”, organul oficial al partidului averescan.

Azi, s'a ajuns la o clarificare. Un număr recent al ziarului „Indreptarea” publică acum, sub titlul „Desrobiții și desrobitorii”, un întreg articol semnat de d. mareșal Averescu, în care acesta nu retractează nimic. Contestă doar, că ar fi dat un interview, în fond însă susține și acum, că a voit să pună în evidență cât de neîntemeiate au fost și sunt pretențiile provinciilor desrobite de a se pune în capul conducerii statului întregit și cât de greșiți erau și sunt acei, cari, cu atâta ușurință de gândire, le-au recunoscut și le recunosc încă acest drept. Mai spune apoi, că admite ca oameni din aceste provincii „să participe la formarea guvernului”, dar că nu le recunoaște „dreptul de a se pune la cârma statului întregit, spre a-i orienta politica și a-i revoluționa organizarea”.

Iată, deci, că indignarea oamenilor de bine și în deosebi a celor din Ardeal este deplin îndreptățită, pentru că un șef de partid, care a guvernat de repeșite ori și are de gând s'o mai facă, aruncă, în chip cu totul supărător, o nouă semință de discordie în sinul neamului, mai avisat poate decât oricând la cea mai deplină unire și solidaritate. Că în fața acestor „precizări” ce vor face aderenții Ardeleni ai dlui mareșal, nu știm, dar știm că nici cei mai mari dușmani politici ai dlui Averescu nu l-ar fi putut îndemna la o mai mare greșală politică.

Această teorie a dlui Averescu este o gafă politică de așa greutate, încât poate să ducă foarte ușor la desființarea definitivă a partidului său.

Toiagul păstorului

Nici prea-prea, nici foarte-foarte — Importanța aprecierii juste a activității preoților și căile ei — Rolul nefast al „sfinților dela Ierusalim”

de prof. DUMITRU NEDA

Slujba de cârmuitor al altora nu-i nici cea mai plăcută, nici cea mai ușoară. Asta mai ales când e vorba de călăuzirea conștiințelor, unde-i atât de mare deosebirea de gusturi, năzuințe, forțe morale și intelectuale, dela om la om. Pune o păpușă molăie în fruntea unei mulțimi și ai dat de răpă întreprinderea scoaterii la liman și a propășirii ei. Pune iarăși la conducere un zbir, și sfârșitul va fi acelaș. Un păstor adormit, veșnic visând, e un idol al... lupilor, căci își pot face mendele după plac aci jos, la stână, câtă vreme el plutește cu capul prin nori. Iar zănatecul, tot cu ciomagul în cărcă la oile mai blânde ce trag la el (berbecii, mai „cuminți”, se știu feri mai bine), o să-și znoiască în bătai turma, risipind-o și câtă biată mai rămâne în ciolane; — ca pe urmă tot el să fie de către pădure: „Ticăloase vremuri și ticăloasă lume!”

Românul are o vorbă: Nici prea-prea, nici foarte-foarte. Tradus pentru lumea noastră bisericească, acest cuvânt previne pe păstorii sufletești, mici și mari, să nu se prea grăbiască cu cântatul osanalelor la adresa sfinților încă necanonizați, dar nici să nu ploaie anafeme, ori să izbiască vârtos cu toiagul, îndată ce li-se năzare ceva în colorii mai întunecate. Cu deosebire se cade să se țină seamă de cuminența axiomei pomenite, când zugrăveala e trasă pe fondul șoptelor ticluite în atelierile „sfinților dela Ierusalim”.

Toiagul tău și vearga ta m'au mângăiat. (Ps. 22, 4). Se înțelege: siguranța, că cel mai mare vede bunăvoința celor mai mici și străjuește cu mână tare ca netrebnicii să nu le sară acestora în cap și să-i oropsiască într'un fel sau altul, dă încredere, face să crească dragostea de lucru și umple inimile de mângăiere.

Așa ceva însă e cu puțință numai când cei puși de veghe în Israill veghează cu adevărat și-și câștigă convingeri sigure, în temeiul de fapte și mărturii vii, numeroase, desinteresate, dela fața locului.

Știu un fost protopop de-al nostru, care la bălciuri, la adunări populare, la peregrinaje și cu orice prilej potrivit se amesteca printre gloate și cel dintâiu lucru ce făcea era să se intereseze câți credincioși din tractul lui se află acolo. Incepea îndată cu întrebările: Fost-ai Dumineca, ori sârbătoarea trecută, la biserică? Predicat-a părintele? Ce-a predicat? Fost-au mulți oameni la biserică? Și așa mai departe, știricia dela unul, dela doi, dela zecă, dela câți se nimeriau din parohia aceasta, ori

aceea, într'un caz, în două, în nouă, cum își stărilor religioase dela ei — vezi bine, fără a pierde din vedere o singură clipită preceptele prudenței —, și în felul acesta dânsul își cunoștea preoții aievea, din mărturia multora, nu numai din actele oficioase rânduite la repezeala ad hoc, ori din duhoarea câtorva lichele puse la cale te miri de cine și de ce.

D'apoi asta era un om al realităților, nu al frazelor; era un om, care-și trăgea pe seama că-i o jomnie să năpăstuești pe cineva în urma unei judecăți pripite, dela masa verde, și iarăși că e o fărâdelege să ridici în slăvi și să îngrămădești de onoruri pe un fanfaron iscusit în a se prezenta bine și în a-și asigura proptele... la distanță.

Oh! sfinții aceia dela Ierusalim!.. multe mai pot și ei!

Unde li-se poate și când li-se poate. Căci câteodată li-se înfundă. Nu-și pot plasa nici „mierea”, nici veninul, cum le-ar plăcea. Și atunci câte-un biet „frate în Hristos”, notat negru, scapă cu fața curată. Cum se poate întâmpla ușor, pe lângă tactica ep. † Prohászka: își lua, nu odată, pălăria și pelerina și se înființa, fără nici un aviz prealabil, în parohia cutare. Dela gară până în sat, până la biserică își dădea în vorbă, ba cu un creștin, ba cu o creștină, ba cu un băiat de școală; dela biserică până la casa parohială tot așa, încât, când dădea față cu fiul său întru Domnul, cu slujitorul altarului din loc, era în clar cu situația, de visu et de auditu, și știa îndată să aprecieze după cuviință rapoartele sosite în scris.

Câte surprize n'ar prileji și la noi o procedură similară! Multe glorii de carton s'ar spulbera și destui ostracizați ar apărea în adevărata lor lumină de muncitori tăcuți, smeriți, conștiențioși, nepretențioși. S'ar vedea câtă experiență și cunoaștere de oameni cuprinde vorba ce i-a scăpat odată lui Richelieu: „Am auzit pe foarte mulți inși vorbind rău de omul ăsta; arătați-mi-l negreșit, pentru că trebuie să fie un om de valoare”.

D'apoi „convingerile” se mai formează și altfel și în suflete stăruie — în ciuda strigătului de desmetecire a lui Abraham a Sancta Clara, îndreptat legiuitorilor și celor cari au drept și datorință să facă dreptate — credința, că legile-s ca pânza de paianjen: muștele se prind în rețeaua firelor țesute cu multă măiestrie, iar bondarii trec prin ele nepăsători... Imi dau bine seama, că nu toate pildele

pot fi limitate ad amussim. Dar îmi va da drept orice frate nepreocupat, că sunt multe „convingeri” — durere! cu cădere —, cari, dacă ar fi cunoscută realitatea și nu mirajul unor sugestii, mai mult ori mai puțin interesate, ar pieri cum piere fumul. Toiagul păstorului ar lovi, pe bună dreptate, acolo unde trebuie: mai întâiu în informatorii neserioși, ori chiar tendențioși, apoi în protejații anumitor „prieteni” și „legături”, cari dau canoane ce „miroasă a poftă de câștig, încât deadreptul înstrăinează pe credincioși de scaunul mărturisirii” (cum relevă pâr. I. Crișan); umblă în neguțătorii, nu catehizează, nu predică, bruschează mitocănește pe păstoriți, nu-și bat capul cu podoba casei Domnului, trăiesc „cum subintroducți”, nu se sinchisesc de defecțiunile religioase, pe cari au grijă să le ascundă, ori să le „explice” — își fac de cap ca'n țara lui Cremene. Drept recompensă (is „băiați bine”): trecere și laude.

Nu susțin, Doamne ferește, că toți cei cu trecere și lăudați, ar fi din categoria aceasta. Dar susțin, că avem și de aceștia. Și mai susțin ceva: Nu-i tocmai greu să fie aflați. S'ar face îndată și o revizuire a „meritelor”. Ceea ce ar aduce cu sine ridicarea moralului celor într'adevăr buni, fiind deodată și o lecție salutară pentru ceilalți.

Cam astfel pricepem noi toiagul păstorului.

„Vestitorul” și „Curierul creștin” în haină de serbătoare. Din prilejul punerii în aplicare a dispozițiilor Concordatului, pe ziua de 15 August c. P. Ven. Ordinariate de Oradea și Gherla au ținut să marcheze importanța schimbărilor aduse de bulla „Sollemni conventione” și prin haina de serbătoare ce-au dat-o organelor de publicitate eparhiale.

Atât „Vestitorul” dela Oradea, cât și „Curierul creștin” dela Gherla se ocupă în numerii lor dela 15 August exclusiv de chestiunile privind dispozițiile bullei papale. Cele 4 pagini de serbătoare ale „Vestitorului” oră-

dan, întregesc pastorala colectivă a corului nostru episcopesc, insistând mai cu seamă asupra motivelor ce-au îndemnat pe mai marii bisericii să vină cu înființarea unei noi eparhii și cu o nouă arondare a celor vechi, pentru ca să arate apoi durerea ce-o simte pentru parohiile dismembrate și dragostea cu care sunt îmbrățișate cele cari i-se adaug dela eparhia gherlană. La fel face — în cadre mult mai largi — organul oficial al eparhiei de Gherla. În numărul serbătoresc dela 15 August al „Curierului creștin”, Preasfințitul Iuliu Hossu se prezintă în dubla sa calitate de episcop al eparhiei de Cluj-Gherla și de administrator apostolic al noiei eparhii a Maramureșului. Privitor la ambele aceste eparhii ni-se dau aici — în originalul latin și în traducere românească — decretul emanat dela Nunțiatul apostolic, la cari se adaugă o pastorală către propria-i eparhie de Cluj-Gherla, animată de aceleaș sentimente ca și cea dela Oradea, și o altă către eparhia Maramureșului, care termină prin a îndemna clerul și poporul de acolo să se roage la Domnul, pentru ca „mirele lor... să vină plin de înțelepciune și înfocat de dragoste”.

Având și o înfățișare simpatică, aceste două documente sunt adevărate pietre de hotar în marcarea începutului unei importante faze istorice a provinciei noastre bisericești de Alba-Iulia și Făgăraș.

Mari serbări naționale la Șimleu. Sub înaltul patronaj al dlui primministru Iuliu Maniu se va desvela la 7 Septembrie c. un bust al lui Simion Bărnuțiu la Șimleul Silvaniei. Din prilejul acesta se aranjează acolo mari serbări naționale (matineu, reprezentatii etnografice, concursuri de dans, expoziție de copii ș. a.), la cari vor participa și Preasfințiii episcopi de Oradea și Cluj-Gherla. Importanța mișcărilor dela 1848, al căror suflor și îndrumător a fost marele fiu al Sălajului, asigură o afluență extraordinară a publicului la aceste serbări. Pentru cameră și banchet anunțările trebuie să se facă până la 31 Aug. la direcțiunea liceului S. Bărnuțiu, Șimleu.

Câteva cuvinte

Despre activitatea societății: „Familiile preoților decedați” *)

În Nr. 30 c. al „Unirei”, scriind despre chestiunea atât de agitată a pensionărilor preoțești, am conchis că — deocamdată — nu văd altă eșire, decât înregimentarea la fondul general de pensuni al statului. Iar până când se va regula în mod definitiv această chestiune, am spus că — pentru ajutorarea văduvelor și orfanilor — să ne grupăm în jurul societății: „Familiile preoților decedați” din Șimleul-Silvaniei, și să nu ne fărâmițăm în mici grupulețe regionale, a căror viabilitate nu se prevede.

Nu aveam atunci posibilitatea de a da informații exacte asupra stării și acțiunii acestei societăți. De atunci însă — ținându-și societatea adunarea generală din acest an în 7 August — am primit, din darea de seamă ce s'a făcut, toate informațiile necesare și socot că e bine, ca ele să fie cunoscute din partea tuturor fraților preoți.

Societatea are 120 membri ordinari cu obligațiunea de a solvi, în 10 ani consecutivi, 1000 Lei cotizație anuală, plus 500 Lei din caz în caz în ajutorul momentan; alți 9 membri, cari — neputând fi primiți de membri ordinari, în urma dispozițiilor statutare — s'au înscris de membri ajutatori, solvind 500 Lei anual și nereflctând decât la ajutorul momentan, afară de cazul, când plătind această cotizație 20 ani, ar trece și ei între membri ordinari. Mai are apoi 14 membri donatori, cu o contribuție benevolă de 52000 Lei, cari n'au nici o pretenșiune față de societate. Acești membri, laici, și-au dovedit numai altruismul și dragostea pentru familiile preoțești. Onoare lor!

Averea societății e de 895,911 Lei, din cari 741,823 Lei depuși pe la diferite instituții

*) În legătură cu informația dată în numărul trecut, după „Gazeta de Duminecă” dela Șimleu, publicăm cu plăcere și aceste șire de lămurire ale pâr. Aurel Ghilea din Seuca. N. R.

Foia „Unirii”

Un colțisor istoric

Notițe fugare asupra unor vechi clădiri din Blaj, cari dispar pentru a face loc noului Palat Cultural

de A. Melin

În dimineața zilei de 18 August a. c. celea dintâi raze de soare, cari au împurpurat turnurile bătrânei catedrale dela Blaj, au avut surpriza să constate cu duloșie, cum, în colțul sud-vestic al Pieții Inochentie Micu, două vechi clădiri ale pașnicului orașel dela Târnavă își lapadă coperișele de olane, bucată cu bucată.

Echipele de muncitori ai d-lui arhitect Gh. Liteanu dela București au năpădit de toate părțile cu scări, cu baltage și târnăcoape; vâzduhul se umple de vuet; caferii și grinzile se desprind cu plânsete scurte, innăbușite; cărămizile forțate din seculara lor odihnă, fumegă de praf; porumbeli tradiționali ai Blajului își fâlfăie spaîma de moarte la mari înălțimi, căci năruirea și pustiuul își serbează aici ospățul în vole.

Celea două căsuțe capitulare din vecinătatea Poștei își trăiesc ceasurile din urmă!

Foștii elevi ai Blajului, chiar și cei cu creștetele ninse, și-le amintesc fără îndoială. Cea de către Strada Mitropoliei avea un cerdac înalt, alb, veșnic îmbrățișat de verdeață, printre luminșurile căreia, în anii mai de demult, în după-amiezile cu soare blând, se desonau statornic fețele de patriarhi ale locatarilor-canoniei, șir ce se pierde în negura

vremilor memorabile. Aceeaș căsuță cu arhitectura simplă și gospodărească a bătrânilor, mai era vestită și pentru marele pâr din grădina sa, fructele celebre ale căruia țineau toamna în ispită necurmată multele generații de școlari cu gazdele prin preajmă. Acest mic amănunt de adorabile amintiri din copilărie ar putea să-l confirme însuși d. prim-ministru Iuliu Maniu, fost deasemenea ucenic al școalelor noastre, în anii cei mai fragezi ai vieții sale de școlar! Mai ales că stătuse cu gazda tocmai în vecini, în casa marelui său părinte sufletesc de mai târziu Ion Micu-Moldovanu (Moldovanu).

Cealaltă casă sorocită morții, venia în stânga, spre piață, și avea înfățișarea mai modestă, fără să rămână însă mult mai prejos decât duloasa sa surată îmbătrânită de alături. Avea tot trei geamuri la front ca și sora sa și o poartă de factură sătească, precum se obișnuiesc pretutindeni în Ardeal, prin comunele noastre...

Când aștern pe hârtie acestea înseilări, am în fața mea o planșă veche xilografată, care arată cum era Mica Romă dela Târnavă pe la mijlocul secolului al XVIII-lea. Este unica vedere ce ni-s'a păstrat asupra Blajului de demult, datorită probabil meșterului tipograf Petre Techeld, cel cu „Votiva Apprecatio” închinată episcopului Petru Pavel Aron, din prilejul zilei sale onomastice.

În planșa meșterului Petre, la locul corespunzător, se pot preciza bine conturile unei clădiri cu silueta perfect asemănătoare cu casa a doua ce s'a demolat zilele acestea

(cea fără cerdac). Această împrejurare mă face să cred, că cel de-al doilea lăcaș bătrân dărmat de lucrătorii d-lui arhitect Liteanu ființa în anul 1760, când s'a tipărit folianta tipografului Techeld. Vârsta aproximativă a acestel case se poate deci stabili la 170—190 ani. Am scris și 190, presupunând că bătrâna casă s'a zidit curând după așezarea în Blaj a episcopului Inochentie Micu Clain la 1737. Înaintea la nici un caz, căci: „În timpul când au descălecat Români cu vlădica Inocențiu, nu era la îmbinarea Târnavelor decât un amărit sat calvinesc, alături de un bătrân castel aproape ruinat, o mică biserică năpădită de nepăsare și de porumbi, acareturile curții și o livadă mare cu iarbă măruntă, unde pășteau caii și găștele”. (Călăuza Blajului, p. 18). Ori, se știe că episcopul Inochentie a trasat planul noului său oraș tocmai în „livada mare” de care este vorba mai sus, acolo adică, unde este astăzi piața și clădirile cari o încadrează.

Casa cu cerdac nu va fi întârziat mult să se clădească după anul 1760, căci arhitectura este aceeaș, precum și felul materialului întrebunțat. Cerdacul și partea mai saltată a coperișului, le cred adaptări mai târzii, când au crescut exigențele locatarilor.

Prin urmare, cele două bunici, cărora li-se cântă acum prăhodul, sunt dintre cele mai bătrâne case ale Blajului, cari au văzut vremurile de frământări cumplite și de trudnice înfiripări ale cetății noastre de cultură românească din inima Ardealului. Adevărate bunici, sau mai corect, răs-străbunici venerabile!

anciare, iar restul sunt restante la membri, care se plătesc interese bancare. Privitor aceste restante — celea mai multe din neostință de cauză**) și numai puține din intență — adunarea generală din acest an a hotărât să fie încasate necondiționat aplicându-se dispozițiile statutare. Fondatorii nu s'au dat, deci, când au socotit că până la timpul plății primelor ajutoare, fondul va crește aproape un milion.

Fondul de ajutorare momentană se mănăieșă separat și nu este înglobat, ca avere comună, în sumele de mai sus, întrucât acest fond nu crește, pentru că — deși se plătesc anticipativ, pentru cazul obvenient interesele se adaugă la fondul inalienabil de pensii, iar fondul de ajutorare se predă în regim, momentan, celor în drept. Așa a fost cazul văduvei Groza.

Până azi gândul conducătorilor societății noastre s'a pus pe baze solide, având ei răbdare materială pentru orice neajuns produs din neglijență. S'a studiat mult întâiu, ajungându-se la convingerea, că modificarea e necesară pentru ca dispozițiile lui să fie cât mai clare și mai ducătoare la scop. Acesta s'a și făcut în anul trecut, când s'a pus baza și fondului de ajutorare momentană. Împlinându-se cu finea anului 1929 primii cinci ani prevăzuți în statute, în cursul cărora regul venit s'a adaus la fond, în acest al șaselea an urma să se împarte primele ajutoare. Chestiunea s'a desbătut mult în adunarea generală din acest an, știindu-se dorința celor mulți: de-a cunoaște — după o muncă și contribuiri de cinci ani — posibilitatea de a ajuta a fondului, și de a avea satisfacția

**) Mai mulți membri au dat declarație, ca cotele lor să fie reținute de P. Ven. Ordinariat din anul acesta. Intre timp însă superioritatea hotărâte mărirea fondului de pensii cu sumele de însemnate, și astfel n'a mai voit să se facă această reținere. Declarațiile date au rămas deci fără efect, ceace membrii respectivi n'au știut decât mai târziu.

sufletească, văzând primele roade ale atâtor agitații și frământări. A urmat însă o mică decepție. Adunarea generală, după lungi discuții, a ajuns la concluzia, că — pentru exactitatea lucrului, și pentru a nu produce confuzie în activitatea viitoare a societății —, va împărți ajutoarele numai începând cu sfârșitul acestui an.

Iată de ce! Statutele prevăd, că primele ajutoare, 50% din venitul anului al șaselea, se dau după cinci ani. Dar aceste procente nu se pot cunoaște decât la sfârșit de an, când adunarea generală chieată a hotărâ asupra acestor ajutoare desbătute gestiunea anului respectiv. Ajutoarele nu se pot da prin urmare anticipativ și din simplul motiv, că în cursul anului pot obveni cazuri, cari produc schimbări, ce nu se pot prevedea. Acum nu se putea ști nici venitul exact, întrucât interesele bancare după depuneri fluctuează. Prin urmare adunarea generală din acest an — având a-se pronunța numai asupra gestiunii anului trecut, al cincilea — nu putea anticipa asupra gestiunii anului curent.

Mai amintese, că în prezent sunt trei familii îndreptățite la ajutorare cu 14 membri, cari își vor primi ajutorul de pe un an într-o singură sumă. Cât va fi acest ajutor, nu se știe încă exact, dar la nici un caz nu va fi mai mic de 21000 Lei pentru v. d. Pop Andrei, 18000 Lei pentru v. d. Groza, și 3000 Lei pentru v. d. Coteș (în anul dintâi). Aceste ajutoare se schimbă în fiecare an în conformitate cu mărirea fondului și cu eventualele decese noi.

Acestea am crezut de necesar să le spun asupra stării și activității de până acum a acestei societăți. Rolul ei adevărat însă numai de acuma înainte urmează, când are să-și pună în practică scopul pentru care s'a înființat, de a da, adevărat, regulat ajutoarele anuale atât de necesare, și — din caz în caz — ajutorul momentan, care este, după părerea tuturor, de o importanță deosebită.

Aurel Ghilea, preot.

Noua bulla papală și biserica latină.

Tot la 15 August c. s'au pus în aplicare dispozițiile Concordatului și pentru biserica de rit latin, constituită pe viitor într-o mitropolie cu sediul la București, având 4 eparhii sufragane: Alba-Iulia, Timișoara, Satu Mare—Oradea și Iași. Acesteia din urmă i-s'au încorporat catolicii latini, în mare majoritate poloni din Bucovina (supuși și ei unui vicariat general special), iar eparhiile dela Vest (Timișoara și Sătmăr—Oradea) au ajuns să fie delimitate de actualele granite ale țării. Alba-Iulia și arhiepiscopatul de București și-au păstrat vechiul teritoriu.

Toate eparhiile latine, cari au încercat vre-o modificare, au publicat din prilejul zilei de 15 August pastorale potrivite, în cari se anunță aceste modificări. N'am văzut însă până acum nici o pastorală comună a întregului cor episcopesc latin, și unitatea acestei provincii bisericești, pusă sub șefia I. Preasfințitului *Alexandru Th. Cisar*, arhiepiscopul și mitropolitul latin dela București, nu se evidențiază cu nici un cuvânt în actele ce s'au publicat din acest prilej. Știăm, că noul aranjament nu este chiar pe placul cercurilor bisericii maghiare dela noi, dar poate tocmai de aceea ar fi trebuit să nu lipsească ceace azi — când lucrul este fapt împlinit — poate fi interpretat greșit și chiar exploatat în detrimentul catolicismului.

Manifestarea acestei unități a noiei provincii bisericești lipsește de altfel și din publicațiile referitoare dela Iași, lucru ce ar putea avea drept temelie un fel de acord prealabil, de a nu pune chestiunea acum la început. Oricum ar fi însă, credem că ceace a lipsit acum va trebui să urmeze cât mai curând și — cunoscând devotamentul tuturor față de Sf. Scaun — suntem siguri, că vom și putea semna foarte curând primele manifestări colective ale noului aranjament.

Dacă nu altfel, ele vor veni chiar pe urma unei inițiative a noului arhiepiscop și mitropolit Alexandru al Bucureștilor.

Asistând cu adânci emoții la inevitabilul sfârșit obștesc, gândul ne poartă la vechi, la locatari și întâmplări de demult, cari îngălbenitele pomelnice de bibliotecă amintirile bătrânilor ni-le vrăjesc pe ecranul și închipirii...

Casa cu cerdac înverzită a fost locuința celui de cârturar *Timotei Cipariu* în cei mai frumoși ani ai bărbăției sale, în timpul când profesor tinăr și participa, mai bine zis spira și conducea, alături de alți doi-trei cărturari din acelaș aluat ca și dânsul, la mișcările culturale și naționale românești din țara Ardealului.

În anul 1848, când ingerul libertății aprinde în văpaie aproape toate țările Europei, și neamul de iobagi din văile Transilvaniei aici, în această casă, au înmugurit pentru întâia dată marile idei regeneratoare. „*Journal des Débats*” din Paris, „*Augsburger Allgemeine Zeitung*” și alte purtătoare de idei ale Apurii, în casa lui Cipariu își întruneau cititorii, când aluau pentru marile evenimente de atunci. Tot aici descărcău delegeanțele de la pachetele cu ziarele lui *Hellade Rădulescu* dela București și ale lui *Asachi* dela Iași, statornicind unitatea de gândire între fiilii unui neam, ciopârțit de granițe nefirești politice.

Adunarea dela *Dumineca Tomei* 1848, a fost gândită și pusă la cale. „*La Blaj această zi, încă înainte de masă a avut loc conferință între canonici și corpul profesoral, asupra lămuririi canonicului Timotei Cipariu*” — relatează în graul său *Blajin* fostul prefect de

legiune *Vasile Moldovan* în „*Memoriile*” sale din 1848—49 despre ziua de 25 Martie 1848. Iar *Papiu Ilarian* întregeste informația: „*Profesorii din Blaj, împreună cu tinerimea școlastică și alți inteligenți, tinură ieri, și tin și acum conferințe, în cari se consultă serios, ce-ar fi de a se face pentru națiune*” (*Istoria Românilor din Dacia superioară*, II p. 107).

Acestea conferințe conform și cu tradiția păstrată, au fost ținute totdeauna în locul întâiu la locuința lui Cipariu, ori la liceu, în baltitele odăi bătrâne ale ctitoriei lui *Inochentie Micu*. Iar mai târziu, la *Dumineca Tomei*, și la 3/15 Malu, tot casa lui Cipariu a fost „salonul” de consultări pentru căpetenii ca *Bărnăuțiu*, *Aron Pumnul*, *Avram Iancu*, *Barițiu* și ceilalți animatori ai adunării naționale de pe *Câmpia Libertății*. Aici și-a primit desigur ultima redactare și memorabilul „*Protocol al Adunării Naționale*”, prin condeiul lui Cipariu fără îndoială, primul dintre cei 10 secretari ai adunării.

Casa cu cerdacul verde a văzut însă și zile de sfâșietoare durere. Ori de câte ori trupele și insurgenții lui *Kossuth* au putut să răzbească la Blaj în anii 1848—49, cea dintâi jintă a lor a fost totdeauna locuința lui Cipariu, bănuind ei pe dreptate, că toată „vina” inobediției Valahilor este a se căuta în cărțile și hârtiile luminătoare ale faimosului cărturar și om de peană. Și toate pierderile Blajului, în oameni și averi, nu s'au putut egala cu distrugerea valoroasei și celebrei biblioteci, pe care Cipariu și-o creiase cu jertfe într'adevăr nebănuite.

„*Ajungând la Blaj* (în 1849, toamna, din

refugiul în Muntenia) am aflat locuința lui *Țipariu* prădată cu totul: cărțile din bibliotecă rupte, sfârticate, murdărite și aruncate prin casă și prin curte. A trebuit o săptămână întreagă să lucrăm până le-am ales pe cele ce se mai puteau folosi, și le-am așezat în ordine în bibliotecă” (*Preotul Teodor V. Borza*, fostul băiat în casă la Cipariu, în „*Insemnări autobiografice*” Sibiu, 1913).

În casa de alături locuise ani îndelungași ucenicul marelui cărturar, profesorul și matârziu canonicul și academicianul *Ion Micu Moldovanu*, mâna dreaptă a lui Cipariu și, în atâtea privințe, moștenitorul și continuatorul său. În destul de strâmta și modesta sa căscioară s'a desfășurat desigur aceeaș viață de pașnice îndeletniciri cărturărești până la 1888, când s'a mutat în locuința de prepozit a maestrului său.

Profesorul *Micu-Moldovanu* avea altruistul obicei, să ocrotească la casa sa băieți buni și distinși dintre elevii Blajului, pe cari, luându-i cu totul într'ale sale, nu-i mai depărta dela sine, până nu-i vedea într'aripași deplin și apucați pe drumuri solide în vâltoarea vieții. Câți dintre bărbaii cu nume în viața publică a neamului nostru de pretatindeni, n'au avut a-și mulțumi rosturile lor de mai târziu ocrotirii lui *Moldovanu*?

Intre ucenicii de tinerețe ai marelui ocrotitor de școlari a fost și venerabilul președinte al Academiei Române, d. *Ioan Bianu*, una dintre cele mai curate mândri ale școlilor noastre, care i-a devenit mai târziu cel mai bun amic și tovarăș de gânduri mari.

Știri mărunte

Personale. P. Ven. Ordinariat arhiepiscopesc dela Blaj a făcut pentru școlile din centru următoarele numiri: d. *Gheorghe Veliciu*, profesor la liceul de băieți; dna *Aurelia Veliciu*, și dș. *Margareta Trifan*, profesoare la liceul de fete; dd. *Iuliu Moga* și *Dr. Gregoriu Șimon*, profesori la școala sup. comercială de băieți; dșoarele *Ana Sana* și *Aurora Popa*, învățătoare la școala de aplicație a fetelor.

— Același a ridicat la treapta de *parohi* pe următorii: pâr. *Emil Căliman* din Crăești, pâr. *Zaharie Ștefu* din Poiana de Arieș, pâr. *Vasile Vasu* din Arpașul de jos, pâr. *Ioan Șelariu-Nyerges* din Agrișteu, pâr. *Gheorghe Boeriu* din Bord, pâr. *Alexandru Circa* din Ogra, pâr. *Ambroziu Mera* din Ceuașul de câmpie, pâr. *Nicolae Fechete* din Frata, pâr. *Virgil Negrea* din Cârța, pâr. *Simion Domsa* din Boarta, pâr. *Constantin Tatu* din Sângătin, pâr. *Ioan Masca* din Iclânzul, pâr. *Liviu Rusu* din Miceștii de câmpie, pâr. *Emil Petri* din Hundorf și pâr. *Aurel Pop* din Dumbrava.

— P. Ven. Ordinariat de Gherla a ridicat la treapta de *parohi* pe următorii: pâr. *Alexiu Berinde* din Someșeni, pâr. *Ioan Bancos* din Urminiș, pâr. *Aurel Butean* din Săcălășeni, pâr. *Ioan Medan* din Măgureni, pâr. *Ștefan Botha* din Lemniu, pâr. *Gherasim Căpâlnea* din Zalha, și pâr. *Anchidim Drăgan* din Poenile Zăgrii.

Pelerinajul obișnuit dela mănăstirea Nicula. Deși anul acesta vremea n'a fost prea favorabilă, pelerinajul dela Nicula obișnuit la Sf. Maria-mare, s'a ținut și acum în condiții de mare înălțare sufletească. Miile de

În casa lui Moldovănuț și-a făcut anii de școlar la Blaj și d. *Iuliu Maniu*, venit aici tocmai din Șimleul-Silvaniei, care a avut amabilitatea să ne povestească, de curând, câteva admirabile momente din casa mult iubitei sale gazde din copilărie.

— Eram un domnișor srijit și foarte desmierdat de mama, care mă ferea de toate și era peste măsură îngrijată de sănătatea mea. M'au trimis la Blaj, ca să schimb „aerul”. Gazda mea fusese „Maria Sa Moldovănuț”, prietenul părintelui meu. La cea dintâi masă, am început obiceiurile de-acasă. Nici nu m'am atins de unele bucate. Amfitrionul m'a privit foarte serios peste masă și mi-a zis:

— Ascultă, nepoate: copiii cari nu mănâncă ce li-se pune dinainte, mor. Te-om prohodî și pe tine acuș. Și cum va rămâne măicuța ta dragă?

— De-atunci am îndrăgit mămăliga cu lapte și m'am făcut școlar în tălpi, după tipicul sănătos dela Blaj. Mi-am mutat patul în podul șurli, băteam malurile Târnavelor la scaldă și ochiam și eu cu jind la perele poficioase din grădina Măriei Sale canonicului Manfi.

Casa și îndrumările părintești ale Măriei Sale Moldovănuț m'au vindecat de srijială și m'au făcut om.

Când ajung la tipar aceste note fugare, casele capitulare din colțul sud-vestic al pieșii lui Inochentie Micu nu mai sunt. În locul lor se pune temelie noului Palat de cultură națională la Blaj, în colțișorul istoric păstrător de atâtea amintiri.

O lacrimă ploasă pentru celea ce nu mai sunt!

credincioși veniți și din mari depărtări au plecat cu cele mai alese mângăieri, culese din scaunul de mărturisire, ca și dia cuvintele într'aripate ale Preasfințitului dela Gherla, prezent totdeauna la orice manifestări de această natură. Mult o ridicat solemnitatea zilei împrejurarea, că Preasfinția Sa a conferit aici darul preoției la 8 absolvenți ai Academiei sale de teologie.

Locale. Vineri la Tăierea capului sf. Ioan Botezătorul, va *predica* în catedrală pâr. *Dr. Leon Sârbu*, spiritual la Seminarul teologic, iar Dumineca viitoare a douăsprezecea după Rusalii, pâr. *Dr. Ioan Cristea*, notar consistorial.

— Luniă trecută s'a început un nou ciclu al *exercițiilor spirituale pentru preoții arhiepiscopani*, cari se țin în 3 serii consecutive: 18—22 August, 24—28 August și 1—5 Septembrie. La fiecare din ele participă circa 90 persoane. Conducerea lor o are și deastădată Preasfințitul Alexandru al Lugojului, care ostenește acum al treilea an în acest ogor, ajungând să poată vedea, perândându-se în fața ochilor săi, întreg clerul arhiepiscopiei noastre de Alba-Iulia și Făgăraș. Găzduirea preoților exercitanți o face Seminarul teologic.

— Săptămâna trecută s'au demolat *vechile case capitulare*, în locul cărora se va ridica noul palat cultural al Blajului. Trecutul lor e zugrăvit, cu măiestrie, în „Foiața” acestui număr, asupra căreia atragem deosebit atențiunea cititorilor noștri.

Serbările dela Budapasta. Cu pompă deosebită s'a serbat la Budapasta, în zilele de 19—20 August, aniversara nonicentenară a marelui fiu de rege, sfântul Emeric, patronul tinerimei maghiare. Cu oaspeți din întreagă lumea catolică, între cari și 7 Cardinali, în frunte cu delegatul Papei (Cardinalul Sincero), și cu o largă participare a masselor populare din toate părțile țării și chiar din diasporele țărilor învecinate, serbările dela Budapasta au știut să lege atenția întregului continent. Momentele lor principale au fost desvelirea unei statui a sf. Emeric, donată de principesa Izabella, o grandioasă manifestație religioasă pe Câmpul sângelui (Vérmező), o minunată procesiune euharistică nocturnă pe Dunăre și procesiunea tradițională cu brațul drept al primului rege arpadian sf. Ștefan.

Un cămin de ucenice la Cluj. La 1 Octombrie c. se va deschide la Cluj un cămin pentru fete de 14—18 ani, absolvente a 4 clase primare, cari vreau să-și asigure o pâine în diversele ramuri ale industriei femeiești. Pentru început se vor primi numai 20 ucenice, dar cu timpul căminul se va lărgi pentru a putea da mai multora adăpostul atât de necesar în vârtejul de primejdii ale unui oraș, cum este și Clujul. Ideea este din cele mai bune și nu putem felicita de ajuns comitetul, prezidat de dna Letiția Dr. Hățieganu, pentru inițiativa aceasta atât de laudabilă. Fetele cari vreau să între în acest Cămin de ucenice, unde suut întreținute pentru suma modestă de 600 lunar, să se adreseze la Direcțiunea din: Cluj, Calea Dorobanților 52, până la 31 August c.

Aviz școlar. Direcțiunea liceului român unit de fete din Beiuș ne cere publicarea următoarelor șire: „Lucrările dela începutul anului școlar se vor face după cum urmează: Examen de corigență în 5 Septembrie. Examen particulare în 9 Septembrie. Examen de admitere în cl. IV în 11 Septembrie. Examen sumare, integrale, de diferență, în 18 Septembrie. Prezentarea la școală în 13 și 15 Septembrie. Începerea cursurilor în 16 Septembrie. — Cererile de înscriere pentru toate clasele și cererile de înscriere pentru aceste examene se vor înainta Direcțiunii între 25—30 August. Cererile vor fi timbrate reglementar. Sunt 2 internate: Internatul gr.-cat. Pavelian de fete și Internatul ortodox de fete. Pentru informațiuni a se adresa de dreptul Direcțiunii internatului respectiv. Taxele școlare sunt 1800 Lei anual.

Telefonul „Unirii”

P. Cocoreni. Sesiunea examenelor de oricare tură se deschide la Academia de teologie din Blaj odată cu deschiderea noului an școlar, la începutul lui Octombrie.

Dr. B. Cluj. Aveți perfectă dreptate. Raport editorial al „Renășterii” ortodoxismului proslăvit dela Dvoastră referitor la „Sfințirea bisericii din Șeulia, protopopiatul Luduș” nu dă importanță persoanelor preotului nostru apostatat, fiindcă, probabil nu vrea pună'n discuție valoarea morală a acestui „câștig”. Fi deci inelegant, să venim noi cu așirarea motivelor „sufletești”, cari au provocat „schimbarea la față” celui ce nu se poate să nu simtă — destul de curând, credem noi —, puterea afuriseniei ce l-a ajuns. Mult mai interesantă este naivitatea celui ce crede că aceasta ar stăzise ar putea avea drept urmare o „schimbare la față” a întregii noastre Câmpii ardelenne. Fapt e, că nefericitul apostat n'a fost urmat nici în Șeulia de nime și astăzi „profețiile” micului „Biji” nu pot impresiona pe nimeni chiar în acest sezon de vară al tuturor năsbățiilor. Mult mai gravă este afirmația reprezentantului episcopiei ortodoxe din Cluj, d. revizor D. Antal, care și-ar permis să spună la un toast, că „orice credință ar avea omul afară de aceasta (cea ortodoxă), nu mai e considerat de Român”. Vorba aceasta, care sună cam Tudor Popescu (cunoscutul alarmist al ortodoxiei bisericești, cu „Națiunea-i dominantă”), și ale căreia cluzii frizează ridicolul, este atât neînțeleasă în gura unui preot ardelen, cu pretenții de suprafață culturală — care mai trece și drept un nepot al patriarhului român —, încât ne repugnă să credem că ar fi fost stare s'o spună, chiar și în cadrele unui banchet, pe lungit, poate, peste limita puterilor celor ce în acest punct nu pot să se „schimbe la față”. Cu toată puterea carea lor în fruntea organului oficial al ortodoxiei din țară, nu putem crede că d. D. Antal ar fi spus aceste cuvinte și că — chiar să le fi spus în stare-i de Șeulia — ar îndrăzni să mai repete acest lucru și de Cluj. Ar fi, pur și simplu, o enormitate! Înainte de a ocupa, deci, de ea mai cu deadinsul, să-i așteptăm confirmarea.

D. Baia-mare. Autorul articolului vizat din „Cuvântul” dela 14 August c. — reprodus apoi și de „Cuvântul zeta Maramureșană” — pare a fi atât de introdus în „sfaturile zeilor”, încât ar putea fi socotit drept o avântă temeritate să-l contrazicem. Cu toate acestea, bine să se știe, că nici fondul, nici tendința, absoluț transparentă, a acelui articol nu-i face cinste. Că episcopul Maramureșului va putea sta, ori nu, la Baia-mare și privește și dacă va fi ca guvernul să nu-i facă poartă rămanerea acolo, va trebui să-și caute, evident, și suși aiurea posibilitatea unei reședințe cinstite. Dacă fi însă altfel și, până acum — când nici nu-l avem în vedere pe acest episcop — nu știm de ce-ar trebui să avântăm de mari îndoieli în acest punct, autorul articolului cu pricina va trebui să admită, că putea să se grăbească atât de mult cu „ocoșile sale”, cum place să numiți scrisul lui din „Cuvântul”.

R. Făgăraș. Pentru admiterea la examenele întregire a Cursului pregătit de 3 ani, nu se cere, sensul adresei ministeriale referitoare decât: „diploma de învățător, ori absolvență de școală secundară”. Nu se cere deci și diploma de bacalaureat.

INSPECTORATUL MUNCII — SIBIU

No. 1101—1930

Concurs

Inspectoratul Muncii Sibiu, strada Metropolitană Nr. 8, publică în baza ordinului Ministerului Muncii Nr. 27,447 din 6 August 1930 concurs pentru ocuparea postului de **de birou cl. I. vacant la oficiul public de plasare Mediaș, pendinte de acest Inspectorat.**

Postulanții vor înainta cererile lor înzestrate cu documentele cerute de art. 7 din regulamentul pentru punerea în aplicare a legii statutului funcționarilor publici până la data de 1 Septembrie 1930, ora 12 ameză, se vor prezenta la concurs în ziua de 4 Septembrie 1930, orele 9 dimineața, pentru depunerea examenului de capacitate în scris verbal.

Ca condiție principală de admitere se pretinde dela postulanți vârsta de cel puțin 20 ani și cel mult 40 ani împliniți și o diplomă universitară, sau a unei școli echivalente, conform art. 76 litera a) din regulamentul pentru aplicarea legii statutului funcționarilor publici.

Salariul este cel stabilit în bugetul Ministerului Muncii pentru postul de șef de birou cl. I.

Sibiu, 16 August 1930.

Inspector Gh. Ilieșiu

Penru sugaci ce-i mai bun: Pudra, crema și săpunul HÖFER